ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE) № 6(48) 2026
Bulletin of Science and Education

УДК 378:338.48

https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-6(48)-1607-1620

Кузишин Андрій Васильвич доктор географічних наук, професор, декан географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, https://orcid.org/0000-0003-3879-7337

Сорока Ольга Вікторівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, https://orcid.org/0000-0003-1483-8974

Задворний Сергій Ігорович кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, https://orcid.org/0000-0003-3467-3273

ВИМОГИ ДО ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА: КЕЙС ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню теоретичних і прикладних аспектів формування кадрового потенціалу туристичних підприємств в умовах динамічного відновлення та трансформації ринку праці індустрії гостинності в Україні. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю подолання розриву між теоретичною підготовкою майбутніх фахівців у закладах освіти та практичними вимогами сучасних суб'єктів туристичного бізнесу, що функціонують у стані невизначеності. Метою статті є визначення ключових вимог роботодавців до кадрового забезпечення туристичної сфери та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності випускників закладів фахової передвищої освіти, а також адаптації їхніх освітніх програм до викликів сучасної економіки.

Проаналізовано сучасні підходи до професійної підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальністю «Туризм і рекреація». На основі аналізу Стандарту фахової передвищої освіти здійснено системне групування програмних результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти. Виокремлено та охарактеризовано п'ять ключових груп програмних результатів навчання у контексті готовності випускників до професійної

діяльності: нормативно-суспільні, комунікативно-лінгвістичні (крос-культурні), сервісно-психологічні (клієнтоорієнтовані), організаційно-технологічні, інформаційно-аналітичні.

Охарактеризовано ключові вимоги до формування персоналу туристичного підприємства із числа фахових молодших бакалаврів. Висвітлено основні проблеми пов'язані із невідповідністю між компетентностями, які здобувачі освіти здобувають під час навчання, і реальними вимогами роботодавців. Окрему увагу приділено інтерактиву під час проектування та реалізації освітнього процесу, що є базовою умовою для мінімізації проблем адаптації випускників на першому робочому місці. Запропоновано рекомендації для керівників туристичних підприємств щодо вдосконалення кадрового менеджменту та процедур добору персоналу. Окреслено пропозиції для закладів фахової передвищої освіти з метою оптимізації змістового наповнення практикоорієнтованих компонентів освітніх програм з туризму і рекреації та подолання кваліфікаційного розриву.

Ключові слова: туризм, професійна освіта, персонал, туризмознавці, підприємство, заклади фахової передвищої освіти, здобувачі освіти, інтерактив.

Kuzyshyn Andrii Vasylovych Doctor of Sciences (Geography), Professor, Dean of the Faculty of Geography, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0003-3879-7337

Soroka Olga Viktorivna Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Head of the Social Work and Social Pedagogy Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0003-1483-8974

Zadvornyi Sergii Ihorovych Ph.D. (Geography), Associate Professor, Associate Professor of the Geography of Ukraine and Tourism Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, https://orcid.org/0000-0003-3467-3273

REQUIREMENTS FOR STAFFING A TOURISM ENTERPRISE: A CASE STUDY OF GRADUATES OF PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract. The article examines the theoretical and practical aspects of workforce development in tourism enterprises under conditions of dynamic recovery and transformation of the hospitality industry on labour market in

Ukraine. The relevance of the study is determined by the need to bridge the gap between the theoretical training of future professionals in educational institutions and the practical requirements of contemporary tourism businesses operating in an environment of uncertainty. The purpose of the article is to identify the key employer requirements for staffing in the tourism sector and to develop practical recommendations for enhancing the competitiveness of graduates of professional pre-higher educational institutions, as well as for adapting their educational programmes to the challenges of the modern economy.

The study analyses contemporary approaches to the professional training of Professional Junior Bachelors in Tourism and Recreation. Based on an analysis of the Standard of Professional Pre-Higher Education, a systematic classification of the programme learning outcomes for students of professional pre-higher education has been developed. Five key groups of learning outcomes related to graduates' readiness for professional activity have been identified and characterised: regulatory and social, communicative and linguistic (cross-cultural), service and psychological (customer-oriented), organisational and technological, and information and analytical.

The article characterises the key requirements for staffing tourism enterprises with Professional Junior Bachelor graduates. It highlights the main challenges associated with the mismatch between the competencies acquired by students during their studies and the actual requirements of employers. Particular attention is paid to stakeholder interaction in the design and implementation of the educational process, which constitutes a fundamental condition for minimising graduates' adaptation difficulties in their first workplace. Recommendations are proposed for managers of tourism enterprises regarding the improvement of human resource management and personnel recruitment procedures. In addition, the article outlines proposals for professional pre-higher education institutions aimed at optimising the practical components of Tourism and Recreation educational programmes and overcoming the qualification gap between education and labour market needs.

Keywords: tourism, professional education, personnel, tourism specialists, enterprise, professional pre-higher educational institutions, students, interaction.

Постановка проблеми. Сучасні реалії розвитку сфери туризму і рекреації, її поступовий вихід із кризових ситуацій диктує нові підходи до діяльності туристичних підприємств та формування їх кадрового забезпечення. В таких умовах динамічного відновлення ринку праці туристична галузь потребує фахівців, чиї професійні компетеності чітко відповідають запитам сучасних роботодавців та максимально наближені до реалій бізнесу. Тому сьогодні формуються особливі вимоги до персоналу

туристичного підприємства, процесу його формування та адаптації на робочому місці випускника. З огляду на це, зростає вимога щодо зменшення розриву між теоретичною підготовкою у закладах освіти та практичними вимогами суб'єктів туристичної діяльності.

Важливий сегмент на ринку праці становлять фахівці, які мають достатній рівень практикоорієнтованих знань та здатність використовувати професійну гнучкість в умовах невизначеності. До них належать випускники спеціальності «Туризм і рекреація» закладів фахової передвищої освіти. Водночас існує багато проблем та викликів у контексті добору персоналу серед них. Тому наразі важливою є розробка дієвого інструментарію для вдосконалення кадрової політики туристичних підприємств та адаптації освітніх програм закладів фахової передвищої освіти до викликів сучасної економіки. Зважаючи на зазначене вище, ця проблематика є надзвичайно актуальною та своєчасною і відповідає трендам розвитку освітньої та туристично-рекреаційної галузей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останній час в Україні і закордоном з'являється ціла низка наукових досліджень, які присвячені професійній підготовці майбутніх фахівців індустрії гостинності, зокрема сфери туризму і рекреації. Так серед закордонних вчених варто виділити Стю Хейса із Нової Зеландії та Мар'єтку Рангус із Словенії (впровадження мікрокваліфікацій в туристичній освіті) [1], Жоау Вітора Сантоса да Сілву, Серхіо Родрігеша Леаля та Вівіана Сантоса Салазара (активні методи навчання у вищій освіті в галузі туризму та гостинності) [2], Дейзі Марікато, Джессіку Акіно та Гуннара Тор Йоханнессона із Ісландії (аналітика сучасних практик викладання туризму у вищій освіті у 2019-2025 роках з метою визначення домінуючого освітнього дискурсу) [3] та інші. Значний вклад у розробку даної проблематики також зробили експерти та аналітики Всесвітньої туристичної організації, які систематично здійснюють моніторинг та публікують аналіз сучасного стану розвитку туризму та туристичної освіти у світі [4].

Ключові вимоги до професійної підготовки майбутніх туризмознавців, випускників закладів фахової передвищої освіти викладено у законах України «Про освіту» [5], «Про фахову передвищу освіту» [6] та «Про туризм» [7]. Визначальну роль у підготовці, базуючись на компетентнісному підході, відіграє Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» [8].

Концептуальні виміри туризмології, які відбиваються на теорії і методиці професійної туристичної освіти висвітлені у працях О. Любіцевої [9], М. Мальської [10] та ін. Ключові засади педагогіки туризму, її предмет

та функції розглядали у своїх дослідженнях В. Федорченко., Н. Фоменко, М. Скрипник, Г. Цехмістрова [11].

Станом на сьогодні загальні питання та окремі теоретичні й прикладні напрями професійної освіти майбутніх туризмознавців у закладах освіти України на різних рівнях досліджували Л. Безкоровайна [12], Б. Здольник [13], Я. Геращенко [14], С. Парій [15], Н. Маковецька, В. Горлач, А. Конох [16]. Основним засадам управління персоналом в сфері туризму і рекреації, в тому числі питанням добору кадрів на туристичні підприємства, присвячені публікації М. Мальської, О. Бордун, І. Жук [17] та Н. Кудли і Н. Фединець [18].

Водночас попри наявність ґрунтовних праць у цьому напрямі, практичні аспекти адаптації випускників закладів фахової передвищої освіти до сучасних вимог кадрового менеджменту у сфері туризму і рекреації залишаються недостатньо висвітленими. Потребує деталізації механізм формування конкурентоспроможного персоналу суб'єктів туристичної діяльності з урахуванням специфіки підготовки фахових молодших бакалаврів. Окреслена проблема й визначила вектор нашого дослідження, сфокусувавши увагу на кейсі випускників зазначеного освітнього рівня.

Мета статті – дослідження ключових вимог до формування кадрового потенціалу туристичних підприємств та розробка рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності випускників закладів фахової передвищої освіти на ринку праці індустрії гостинності.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах функціонування національної економіки переорієнтація споживачів туристичних послуг на внутрішній ринок збільшила спектр їх сервісних запитів. Це, у свою чергу значно підвищило конкуренцію між туристичними підприємствами, де запорукою успіху бізнесу в умовах невизначеності насамперед є його персонал. Тому виникла необхідність розширення кадрового забезпечення, в першу чергу, за рахунок випускників закладів фахової передвищої освіти, адже вони становлять значну частку на ринку праці та володіють високим рівнем практикоорієнтованості професійної освіти. Як наслідок загострилося питання добору кадрів у частині відповідності професійних вимог роботодавця та програмних результатів навчання. У цьому контексті дослідження кейсу випускників фахової передвищої освіти дозволяє виявити реальні розриви між теоретичною підготовкою та ринковими реаліями сфери туризму. Окреслення цих розбіжностей стане підґрунтям для вдосконалення компетентностей, що задовольнить сучасні вимоги туристичного бізнесу до молодого фахівця відповідно до міжнародних стандартів.

Концептуально туризм як складне суспільне явище є формою освіти, адже він реалізується в межах духовно-практичного освоєння світу та є безпосередньо культурно-пізнавальною діяльністю. Підтвердженням цього є визначення туризму американським вченим Дж. Джаффарі: «Туризм – це освіта людини поза звичайним способом життя, що задовольняє його потреби у відриві від імпульсів, і домашнього соціокультурного, економічного середовища» [19, с. 9]. Таке глибоке розуміння сутності туризму підкреслює, що й сам персонал туристичних підприємств повинен володіти високим рівнем соціокультурної компетентності, формування якої є фундаментальним завданням для профільних закладів освіти.

Динаміка глобальних тенденцій, трансформаційні процеси у галузі та нові виклики в освіті актуалізували зміну підходів до туристичної освіти та формують її новий порядок денний у глобальному масштабі. З метою формування якісного людського капіталу в туризмі задля задоволення поточних та майбутніх потреб ринку, а також для підвищення конкурентоспроможності та сталості туристичних напрямків Всесвітня туристична організація (UNWTO) пропонує сім рекомендацій щодо підвищення якості освітніх програм. Таким чином сприятимуть майбутньому працевлаштуванню туризмознавців реалізація таких заходів: 1) розширення доступу до освіти в галузі туризму; 2) оновлення навчальних програм з туризму 3) інтеграція освіти з туризму в навчальні програми середньої школи; 4) інновації в освіті в галузі туризму для студентів та аспірантів; 5) стандартизація сертифікацій; 6) розширення забезпечення якості туристичної освіти; 7) допомога випускникам у пошуку роботи [4, с.7-8]. Зазначені міжнародні орієнтири є вкрай актуальними для українських закладів освіти, оскільки вимагають гнучкого оновлення змісту навчання відповідно до запитів практичного сектору з метою формування кадрового потенціалу для сучасних туристичних підприємств.

Невід'ємним складником системи освіти України є фахова передвища освіта [5]. Її якість забезпечується шляхом відповідності умов освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам, а також потребам заінтересованих сторін і суспільства. Орієнтація на мінімізацію розриву між підготовкою здобувачів та сучасними реаліями розвитку відповідних видів економічної діяльності забезпечується виконанням основних завдань закладу фахової передвищої освіти, серед яких найважливішими є такі: підготовка кадрів для потреб економіки та суспільства й забезпечення якості освіти; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі теоретичного та практичного навчання, дослідницької та інноваційної діяльності; вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників

[6]. Саме така практико-орієнтована спрямованість закладів робить їхніх випускників ключовим ресурсом для задоволення кадрових потреб туристичної сфери.

Ключові засади професійної підготовки фахівців для сфери туризму визначено у Законі України «Про туризм». Зокрема, тут окреслюється, які заклади можуть здійснювати підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів у галузі туризму, особливості підготовки окремих категорій фахівців туристичного супроводу, а також роль центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів у координації професійної туристичної освіти [7]. Ця законодавча основа підтверджує, що формування кадрового потенціалу галузі є чітко регламентованим процесом, покликаним забезпечувати туристичний бізнес якісно підготовленими фахівцями.

Найважливішим нормативним документом, який визначає обов'язкові вимоги до освітньо-професійних програм за спеціальністю «Туризм і рекреація» є Стандарт фахової передвищої освіти. Відповідно до нього основна ціль навчання здобувачів – це формування загальних та спеціальних компетентностей для здійснення професійної діяльності у сфері туризму і рекреації. У свою чергу, сфера професійної діяльності випускника закладу фахової передвищої освіти охоплює географічні, соціокультурні, екологічні, економічні, організаційно-правові аспекти, процеси і явища, пов'язані з комфортним та безпечним подорожуванням [8, с. 5].

Водночас стрімка цифровізація галузі та нові безпекові виклики зумовлюють потребу в постійному оновленні цього Стандарту шляхом інтеграції компетентностей з антикризового менеджменту, психології, IT-технологій та нових видів туризму.

Сьогодні в Україні заклади фахової передвищої освіти готують майбутніх туризмознавців для ринку праці, які володіють набором результатів навчання відповідно до Стандарту. Очікувані результати навчання здобувачів відповідно до запитів ринку праці та їх готовності до професійної діяльності можна об’єднати у п’ять груп (рис. 1):

- *нормативно-суспільні*. Ця група відображає вимогу роботодавців до юридичної компетентності та соціальної відповідальності персоналу, що є важливим для мінімізації правових ризиків туристичного підприємства. Сучасний фахівець повинен не лише бездоганно орієнтуватися в галузевому законодавстві та нормах безпеки, а й виступати гарантом бережливого ставлення до рекреаційних ресурсів у контексті сталого розвитку туризму. Така підготовка забезпечує стабільний розвиток підприємства та формування його позитивного іміджу;

- *комунікативно-лінгвістичні (крос-культурні)*. Дана група визначає здатність персоналу бути ефективним комунікатором у глобалізованому просторі, де вільне володіння мовами є базовим інструментом туристичного обслуговування.

Роботодавці розглядають ці навички як основу для створення безбар'єрного сервісу, що включає вміння працювати в команді та продуктивно взаємодіяти з різними категоріями клієнтів. Високий рівень комунікативної та крос-культурної компетентності випускників дозволяє підприємству розширювати туристичні напрямки та забезпечувати високі стандарти гостинності;

- *сервісно-психологічні (клієнтоорієнтовані).* Ця група результатів навчання є одним із ключових показників професійної придатності, оскільки результативність туристичного підприємства безпосередньо залежить від здатності персоналу працювати із клієнтами, реагувати на їхні потреби та очікування.

Роботодавці туристичної сфери вимагають від випускників не лише технічного виконання певних базових сервісних операцій, а й якісної клієнтоорієнтованості. Вона, насамперед, проявляється у вмінні створювати персоналізовану послугу та ефективно розв'язувати конфліктні ситуації за допомогою психологічних методів.

З огляду на це, клієнтоорієнтованість забезпечує повторні продажі та підвищує конкурентоспроможність підприємства через формування довгострокової лояльності споживачів;

- *організаційно-технологічні*. У цій групі актуалізується готовність випускника до практичної роботи з документацією, системами бронювання та цифровими інструментами туристичної галузі. Організаційно-технологічна фаховість персоналу є важливою для швидкості обслуговування та загальної ефективності сучасного туристичного підприємства. Вміння оперативно розв'язувати спеціалізовані завдання в реальних бізнес-процесах, володіння складними практичними кейсами робить молодого фахівця затребуваним одразу після завершення навчання;

- *інформаційно-аналітичні.* Результати навчання цієї групи свідчать про здатність випускника виступати в ролі фахівця, який орієнтується в актуальних трендах ринку туристичних послуг та ресурсному потенціалі туристичних дестинацій різного рівня.

Роботодавці цінують вміння персоналу швидко знаходити та критично аналізувати інформацію з різних джерел у контексті формування конкурентоспроможних пропозицій. Аналітична підготовка забезпечує гнучкість майбутнього фахівця в умовах постійної зміни ринкової кон'юнктури та запитів споживачів.

Рис. 1. Групування програмних результатів навчання випускника закладу фахової передвищої освіти спеціальності «Туризм і рекреація» у контексті готовності до професійної діяльності (складено на основі [8, с. 8])

Перелічені вище групи результатів навчання забезпечують комплексну базову готовність випускника закладу фахової передвищої освіти до викликів сучасного туристичного ринку. Вони є основою для співвіднесення із кадровими вимогами роботодавців. Гармонійне поєднання законодавчої підготовки, цифрових навичок та клієнтоорієнтованості робить молодого фахівця конкурентоспроможним і адаптивним до запитів ринку праці. Саме це і є запорукою успішної інтеграції випускників закладів фахової передвищої освіти в професійне середовище та їхнього подальшого особистісного й професійного зростання на підприємстві.

Туристичне підприємство є головним суб'єктом господарювання у сфері туризму й рекреації та володіє доволі специфічними характеристиками. Його діяльність суттєво відрізняється від функціонування класичного підприємства. Ця унікальність зумовлена змістом самого туристичного продукту, який є комплексом матеріальних і нематеріальних послуг. Специфіка туристичного підприємства вимагає від його керівництва особливих підходів до управління персоналом. Оскільки головним об'єктом діяльності є споживач послуг, ключовим ресурсом успіху підприємства стають сервіс та клієнтоорієнтованість.

З огляду на це, формування персоналу туристичного підприємства – складний та багатогранний процес, який містить кілька етапів. Один із найголовніших етапів – формулювання вимог до претендентів на кожну посаду [17, с. 116]. Головним капіталом фахівця з туризму є бажання задовольнити потребу туриста, надати йому професійну послугу [19, с. 145]. Це є базовою умовою професійної готовності випускника закладу освіти. Сучасні роботодавці в індустрії гостинності формують вимоги до персоналу підприємства за принципом традиційної комбінації Hard Skills (професійні

навички) та Soft Skills (особистісні якості та соціальні здібності). Оскільки туризм – це сфера взаємодії «людина-людина» то якість кадрів безпосередньо визначає прибутковість бізнесу. Загалом, з позицій роботодавців можна виділити п'ять ключових професійних вимог до формування персоналу: 1) сервісні клієнторієнтовані; 2) комунікативні (знання іноземних мов та крос-культурність); 3) спеціалізовані цифрові; 4) стресостійкість та базові навички антикризового менеджменту; 5) знання специфіки туристичного продукту та геопросторової організації ринку туристичних послуг; 6) корпоративність. Таким чином, сучасний працедавець у сфері туризму шукає гнучкого, технологічно грамотного та комунікабельного працівника. Головною вимогою також виступає здатність випускника закладу освіти до безперервного навчання, адже сфера туризму є надзвичайно динамічною.

У сучасних реаліях для керівників туристичних підприємств традиційні методи рекрутингу та управління кадрами вже не є максимально ефективними. Щоб залучати талановитих випускників та утримувати досвідчених фахівців, менеджменту варто змінити підходи до їх оцінювання та мотивації. Ключовими рекомендаціями щодо вдосконалення кадрового менеджменту та процедур добору персоналу є такі: постійна співпраця із закладами освіти, реалізація спільних колаборaційних проєктів; трансформація мотивації із акцентом на особистісному розвитку; діджиталізація процесів відбору; оцінка насамперед потенціалу майбутнього працівника; впровадження інституту менторства та кар'єного консультування.

Наразі основною проблемою в системі вимог під час формування персоналу туристичного підприємства з-поміж випускників закладів фахової передвищої освіти, у першу чергу, є наявність кваліфікаційних розривів. Вони являють собою різницю у кваліфікаційних навичках, які очікують роботодавці, і тими навичками, якими володіють студенти в дійсності [20, с. 196]. Сьогодні кваліфікаційні розриви між випускниками закладів фахової передвищої освіти та реальними запитами туристичного бізнесу в умовах трансформаційних змін у цій галузі мають чітко виражені особливості, а саме: незнання бізнес-середовища та нормативно-законодавчих аспектів, недостатня гнучкість, невеликий досвід ділової комунікації та використання спеціалізованого програмного забезпечення, брак компетентностей у сфері інклюзивного туризму та підтримки ментального здоров'я й психологічної допомоги.

Відповідність туристської освіти вимогам сучасності слід розглядати насамперед в аспекті ролі та місця підготовки фахівців для сфери туризму, педагогічних напрямів і функцій, що стосуються навчання, наукових досліджень і наданих послуг, взаємозв'язку рівнів і форм освіти,

особливостей розвитку освітнього процесу [19, с. 153]. Як уже зазначалось, інноваційна діяльність є однією із пріоритетних у функціоналі закладів фахової передвищої освіти, де інтерактивні технології відіграють важливу роль в системі реалізації освітньо-професійних програм з туризму і рекреації. Кейс-методи, ділові симуляції та комунікативні тренінги дозволяють штучно відтворити реальні умови туристичного бізнесу безпосередньо в навчальній аудиторії. Завдяки зануренню у практичні ситуації студенти вчаться самостійно приймати рішення, працювати із запитами клієнтів та оперативно діяти в умовах невизначеності. Сьогодні у світі також найбільш популярними у використанні є гейміфікація, проєктне навчання, експериментальне навчання та перевернуте навчання [2]. Водночас дослідники зазначають, що педагогічні практики, засновані на творчих, спільних та експериментальних підходах, відіграють трансформаційну роль у формуванні знань студентів [3]. Ці базові принципи інтерактиву повинні лягти в основу якісної модернізації підготовки здобувачів фахової передвищої освіти з туризму і рекреації.

З метою подолання кваліфікаційних розривів, підвищення конкурентоспроможності випускників закладів фахової передвищої освіти на ринку праці та їх успішного особистісного й професійного зростання на першому робочому місці нами окреслено декілька рекомендацій, які варто імплементувати в освітній процес, зокрема з урахування інтерактивного дискурсу: підвищення практикоорієнтованості навчання (дуальна освіта, симуляційні тренінги, залучення фахівців-практиків); підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення з орієнтацією на сучасні програмні продукти та партнерство із суб'єктами туристичної діяльності у цьому векторі; підсилення іншомовної підготовки через участь у міжнародних проєктах та програмах мобільності за кордон; участь здобувачів та педагогічних працівників у програмах підвищення кваліфікації, семінарах та майстер-класах. Комплексна реалізація цих кроків дозволить створити адаптивну систему навчання, яка не просто нівелює розрив між теорією й практикою, а й забезпечить індустрію гостинності туризмознавцями, готовими до викликів сучасного динамічного ринку.

Висновки. Отже, подолання кваліфікаційних розривів між теоретичною підготовкою фахових молодших бакалаврів та сучасними вимогами роботодавців є ключовою умовою успішного кадрового забезпечення туристичної галузі. Запропоновані інтерактивні методи навчання, впровадження дуальної освіти та цифровізація освітнього процесу дозволять суттєво підвищити якість підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності «Туризм і рекреація». Комплексна імплементація цих рекомендацій забезпечить ринок праці адаптивними, клієнтоорієнтованими та

конкурентоспроможними кадрами, готовими до ефективної діяльності в умовах ринкової невизначеності та може бути перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Література:

1. Hayes, S., & Rangus, M. (2026). Microcredentials for philosophic practice in tourism? *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 38,* 100600. https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2026.100600

2. Silva, J. V. S. d., Leal, S. R., & Salazar, V. S. (2026). Metodologias Ativas no Ensino Superior de Turismo e Hotelaria. *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo, 20,* 3306. https://doi.org/10.7784/rbtur.v20.3306

3. Maricato, D., Aquino, J., & Jóhannesson, G. T. (2026). Pedagogical practices in tourism higher education: a systematic literature review. *Frontiers in Sustainable Tourism, 4*. https://doi.org/10.3389/frsut.2025.1720759

4. World Tourism Organization (2022), UNWTO Tourism Education Guidelines, UNWTO, Madrid, DOI: https://doi.org/10.18111/9789284423941.

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text.

6. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text .

7. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text.

8. Про внесення змін до стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 242 Туризм : Наказ МОН України від 03.04.2024 № 450. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzheni.standarty/2024/04/03/242-Turyzm.i.rekreatsiya.NR-450.vid.03.04.2024.pdf.

9. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) : 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : Альтерпрес, 2005. 436 с.

10. Мальська М. П. Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика): монографія. Київ: Знання, 2009. 363 с.

11. Федорченко В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрова Г. С. Педагогіка туризму. Київ: Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.

12. Безкоровайна Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах: монографія Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 370 с.

13. Здольник Б. Підготовка майбутніх фахівців сфери туризму в ЗВО України в контексті функціонування системи вищої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2022. № 70. С. 58–67.

14. Геращенко Я. Особливості підготовки майбутніх фахівців молодіжного туризму: дидактичний аспект проблеми. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 1, № 27. С. 275–279.

15. Парій С. Модель формування готовності майбутніх фахівців з туризму до діяльності у професійному інформаційному просторі. *Information Technologies and Learning Tools*. 2024. Т. 102, № 4. С. 65–84.

16. Маковецька Н., Горлач В., Конох А. Підготовка майбутніх фахівців сфери туризму та гостинності до застосування у професійній діяльності методів цифрового маркетингу. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 3(45).

17. Мальська М. П., Бордун О. Ю., Жук І. З. Управління персоналом у туризмі: теорія та практика. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 234 с.

18. Кудла Н. Є., Фединець Н. І. Управління персоналом в туризмі: навчальний посібник. Львів: видавництво ЛТЕУ, 2022. 253 с.

19. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек, Т. А. Дьорова, О. О. Любіцева, М. П. Мальська та ін. Київ: ВЦ Академія, 2013. 368 с.

20. Sydorenko V. Skills gap in the labor market of Ukraine: situation and mechanisms for overcoming it. *Bulletin of Postgraduate Education (Series)*. 2024. Vol. 28, no. 57. P. 191–211.

***References**:*

1. Hayes, S., & Rangus, M. (2026). Microcredentials for philosophic practice in tourism? Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 38, 100600. https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2026.100600

2. Silva, J. V. S. d., Leal, S. R., & Salazar, V. S. (2026). Metodologias Ativas no Ensino Superior de Turismo e Hotelaria. Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo, 20, 3306. https://doi.org/10.7784/rbtur.v20.3306

3. Maricato, D., Aquino, J., & Jóhannesson, G. T. (2026). Pedagogical practices in tourism higher education: a systematic literature review. Frontiers in Sustainable Tourism, 4. https://doi.org/10.3389/frsut.2025.1720759

4. World Tourism Organization (2022), UNWTO Tourism Education Guidelines, UNWTO, Madrid, DOI: https://doi.org/10.18111/9789284423941.

5. Zakon Ukrainy “Pro osvitu”: vid 5 veresnia 2017 roku, № 2145-VIII [Law of Ukraine “On education” from September 5, 2017, № 2145-VIII]. (2026, January 1). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text [in Ukrainian].

6. Zakon Ukrainy “Pro fakhovu peredvyshchu osvitu”: vid 6 chervnia 2019 roku, № 2745-VIII [Law of Ukraine “On professional pre-higher education” from June 6, 2019, № 2745-VIII]. (2026, January 1). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy “Pro turyzm”: vid 15 veresnia 1995 roku, № 324/95-VR [Law of Ukraine “On tourism” from September 15, 1995, № 324/95-VR]. (2024, November 15). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text [in Ukrainian].

8. Nakaz MON Ukrainy “Pro vnesennia zmin do standartu fakhovoi peredvyshchoi osvity zi spetsialnosti 242 Turyzm” : vid 3 kvitnia 2024 roku, № 450 [Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine “On amendments to the standard of professional pre-higher education in specialty 242 Tourism” from April 3, 2024, № 450]. (n.d.). mon.gov.ua. Retrieved from https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzheni.standarty/2024/04/03/242-Turyzm.i.rekreatsiya.NR-450.vid.03.04.2024.pdf [in Ukrainian].

9. Liubitseva, O.O. (2005). Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty) [The market of tourist services (geospatial aspects)]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].

10. Malska, M.P. (2009). Prostorovi systemy posluh (teoriia, metodolohiia, praktyka) [Spatial service systems (theory, methodology, practice)]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

11. Fedorchenko, V.K., Fomenko, N.A., Skrypnyk, M.I., & Tsekhmistrova, H.S. (2004). Pedahohika turyzmu [Tourism pedagogy]. Kyiv: Vydavnychyi dim "Slovo" [in Ukrainian].

12. Bezkorovaina, L. (2017). Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z turyzmoznavstva u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Professional training of future specialists in tourism studies in higher educational institutions]. Zaporizhzhia: ZNU [in Ukrainian].

13. Zdolnyk, B. (2022). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sfery turyzmu v ZVO Ukrainy v konteksti funktsionuvannia systemy vyshchoi osvity [Training of future specialists in the field of tourism in HEIs of Ukraine in the context of the higher education system functioning]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Pedahohika i psykholohiia – Scientific Notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky. Series: Pedagogy and Psychology, 70, 58-67 [in Ukrainian].

14. Herashchenko, Ia. (2020). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv molodizhnoho turyzmu: dydaktychnyi aspekt problemy [Features of training future specialists in youth tourism: didactic aspect of the problem]. Aktualni pytannia humanitarianikh nauk – Humanities science current issues, 1(27), 275-279 [in Ukrainian].

15. Parii, S. (2024). Model formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv z turyzmu do diialnosti u profesiinomu informatsiinomu prostori [Model of forming readiness of future tourism specialists for activity in professional information space]. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools, 102(4), 65-84 [in Ukrainian].

16. Makovetska, N., Horlach, V., & Konokh, A. (2026). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv sfery turyzmu ta hostynnosti do zastosuvannia u profesiinii diialnosti metodiv tsyfrovoho marketynhu [Training of future specialists in the field of tourism and hospitality for the application of digital marketing methods in professional activities]. Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of Science and Education, 3(45) [in Ukrainian].

17. Malska, M.P., Bordun, O.Yu., & Zhuk, I.Z. (2021). Upravlinnia personalom u turyzmi: teoriia ta praktyka [Human resource management in tourism: theory and practice]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

18. Kudla, N.Ye., & Fedynets, N.I. (2022). Upravlinnia personalom v turyzmi [Human resource management in tourism]. Lviv: vydavnytstvo LTEU [in Ukrainian].

19. Fedorченко, V.K., Pazenok, V.S., Kruchek, O.A., Diorova, T.A., Liubitseva, O.O., Malska, M.P., & et al. (2013). Turyzmolohiia: kontseptualni zasady teorii turyzmu [Tourismology: conceptual foundations of the theory of tourism]. Kyiv: VTs Akademiia [in Ukrainian].

20. Sydorenko, V. (2024). Skills gap in the labor market of Ukraine: situation and mechanisms for overcoming it. Bulletin of Postgraduate Education (Series), 28(57), 191–211.

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026